

ĎÁBLÍK

Elektronický měsíčník pro členy a přátele Cally • Číslo 137 • Vychází 17. listopadu 2014

Milí čtenáři,

dnes se hodlám věnovat věčnosti. Nebojte, nepouštím se do filozofických pojednání, to stejně neumím. Ba ani nejde o opožděný důsledek Dušiček a vzpomínek na ty co na ní již jsou. Psát chci o odpadu. A ne o ledajakém, o vyhořelém jaderném palivu z elektráren, které musí být na věky izolováno od biosféry. Nebezpečné totiž bude po milion let. Z Dukovan a Temelína ho bude několik tisíc tun. Zatím končí v obrovských litinových kontejnerech v areálech elektráren. Ale stát zastoupený Správou úložišť radioaktivních odpadů mu již hledá místo, kde by měl v hloubce půl kilometru pod zemí skončit navždy.

Protože se dlouhé roky problematice z pozice Cally věnuji, často se musím vyrovnávat s otázkou, proč vystupujeme proti hlubinnému úložišti a jak tedy chceme věc řešit. Po pravdě – nejsem původcem problému, jadernou energetiku z řady důvodů a odpad je jen jedním z nich, provozovat nechci. Pohádkám o transmutaci nebo rychlých reaktorech, které odpad přemění na méně nebezpečný, se znalostí reality nevěřím a vyvážet náš odpad do zemí, které by ho uskladnily (a jedinou takovou je zrovna Rusko) to není cesta, se kterou bych se uměl ztotožnit.

Otázky jsou častější právě nyní, kdy probíhá finále rozhodování o průzkumech pro úložiště na sedmi místech republiky. Calla ve všech podala odvolání a to vedle starostů a místních sdružení. V první řadě jsem proti tak mizerně, z mocenských pozic vedenému postupu státu, jaký odstartoval ministr Martin Kuba a Jan Mládek v něm jen pokračuje. Bez respektu k názorům místních, kterým se snaží úložiště doslova prodat za miliony na kompenzacích. Otevřete poslední tiskové zprávy nebo tiskoviny Správy úložišť a ocitnete se v hokynářství, kde každá obec je naceněna a „když se neodvoláte, můžete dostat peníze již letos“. Vedle toho je už roky odmítána změna zákonů, která by po vzoru zahraničních zkušeností dala obcím silnější práva včetně možnosti úložiště na svém území odmítnout. A co je ještě více tristní, vůbec neexistují kritéria, podle kterých se budou za 2-3 roky vybírat semifinální lokality. Tlak na bezohledné prosazení průzkumů tak má v podstatě jen otevřít toky peněz z jaderného účtu firmám, které je budou provádět.

Ale abych se nevyhnul odpovědi ohledně úložiště. Dát vyhořelé palivo pod zem do relativně stabilních skalních formací mi přijde bezpečnější, než jej mít na povrchu ve skladech. Už si ale nejsem tak jist, zda má být úložiště trvalé anebo být spíše skladem, který v případě, že by lidstvo přeci jen technologicky pokročilo, umožnilo odpad zase vyjmout. Garantovat, že technologické bariéry udrží radionuklidy v úložišti déle, než deset tisíc let, si stejně netroufá nikdo. Na druhou stranu by ale odpad, který by mohl zamořit celá města i bez přepracování na jadernou bombu, mohl chtít vyzvednout někdo jiný. Nu zavařili jsme si. Na věčnost.

Edvard Sequens

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Nezneužívejme broukoviště proti broukům!	str. 7-9
Ministerstvo průmyslu: nový uranový důl u Brzkova již za 5 let	str. 12.14
Pozvánky na akce	str. 21-22

Ministerstvo životního prostředí odmítlo lanovku na Hraničnick

Ministerstvo životního prostředí uzavřelo proces hodnocení vlivů záměru lanovky a sjezdovky na šumavském Hraničnicku z hlediska životního prostředí (tzv. EIA) vydáním nesouhlasného stanoviska. Ekologické organizace již dříve upozornily, že projekt je v rozporu s evropským systémem ochrany Natura 2000 i českým zákonem na ochranu přírody. Viz například [podrobné výhrady Cally](#) k dokumentaci hodnocení vlivů.

Renomovaná britská poradenská společnost EFTEC zase [spočetla](#), že projekt lyžařského areálu na Hraničnicku je na hranici rentability. Pokud by získal dotaci z evropských fondů nebo státního rozpočtu jen na polovinu investičních nákladů, rázem by byl ve ztrátě kolem 14 milionů korun.

Ministerstvo životního prostředí ani nemohlo vydat jiný verdikt. Expertní posudky totiž prokázaly, že výstavbou lanovky by došlo k ohrožení mimořádně vzácné přírody chráněné také evropskými směrnici jako evropské přírodní bohatství Natura 2000. Lanovku by bylo možné postavit na Hraničnicku jen tehdy, když by Česká republika prokázala, že je to nezbytné k zabezpečení zdraví obyvatel nebo obraně státu a provedla kompenzační opatření. Ta jsou ovšem podle odborníků nemožná, protože populaci tetřeva ani horský smrkový prales nelze chránit na jiném místě, ani je přesunout jinam.

Jaromír Bláha, expert a ochranu lesů z Hnutí DUHA, řekl: „Lyžařský areál by byl podle ekonomů nejspíš ztrátový. Šumavské obce prosperují už nyní a to díky turistice navázané na ochranu divoké přírody. Výstavba lanovky a sjezdovky na Hraničnicku by byla fatální nejen pro tamní cenné lesy, ale i pro velkou skupinu vzácných tetřevů, kteří tam žijí. Přerušila by také cestu kudy chodí losi z pravého břehu Lipna na západní Šumavu.“

Navíc by nezůstalo jen u jedné lanovky. Developeři mají v šuplíku další plány na výstavbu lyžařského areálu na vedlejší Smrčině. Je dobře, že to ministerstvo zamítlo a ukázalo, že zase dělá svoji práci - totiž chrání české přírodní dědictví podle platných zákonů. Zamítnutí likvidačního senátorského návrhu zákona o NP Šumava minulý týden ukázalo, že ochranu unikátní šumavské přírody požaduje také většina poslanců.“

Edvard Sequens z Cally doplnil: „Lanovka se sjezdovkou do přírodně vysoce cenného prostředí, které máme na české straně Hraničnicku a Smrčiny, nepatří. Ministerstvo na základě zpracovaných posudků muselo dojít k závěru, který říkáme od počátku - dopady na životní prostředí by byly tak zásadní a v rozporu s českými i evropskými předpisy na ochranu přírody, že stavbu nelze povolit. Oproti tomu jsou úvahy samospráv, že lanovka by nastartovala rozvoj šumavských obcí, jen spekulacemi.“

Tisková zpráva Hnutí DUHA a Calla

[Rozhlasový vstup na Radiožurnálu.](#)

Šumavské obce jsou dvakrát bohatší a mají vyšší zaměstnanost, říká statistika. Díky národnímu parku

V Národním parku Šumava je podstatně nižší nezaměstnanost než je český průměr, šumavské obce mají většinou dvojnásobné příjmy na obyvatele než je běžné v Jihočeském a Plzeňském kraji a také jejich vylidňování je jen mýtus. Vyplývá to z údajů Českého statistického úřadu a úřadů práce, které shrnulo Hnutí DUHA. Renomovaná britská poradenská společnost EFTEC již dříve spočetla, že směřování parku podle navrženého zákona by mohlo poškodit současné i budoucí pracovní příležitosti z turistiky, renomé Šumavy na mezinárodním trhu a podkopat prosperitu obcí.

V Národním parku Šumava je nižší nezaměstnanost než jinde na venkově a dokonce nižší než celostátní průměr (který zlepšuje nízká nezaměstnanost ve velkých městech). Vyplývá to z údajů úřadů práce. Údaje Českého statistického úřadu zase dokazují, že také tvrzení o chudobě šumavských obcí jsou jen dalším účelovým mýtem, kterým místní správa mystifikuje veřejnost. Ve skutečnosti průměrný příjem na obyvatele u obcí uvnitř národního parku i těch, které leží na jeho okraji, je minimálně dvojnásobný než krajské průměry. Zatímco v Západočeském kraji je průměrný příjem na hlavu 20 tisíc a v Jihočeském 22 tisíc korun, šumavské obce mají příjem 42 tisíc na každého obyvatele (bez zahrnutí příjmu obce Modrava, kde je údaj silně ovlivněn daněmi miliardáře Zdeňka Bakaly).

Údaje statistiků také vyvrací mýtus o vylidňování obcí na Šumavě. Za posledních dvacet let ubylo v centrální části celkem pět obyvatel. K vylidňování menších obcí, vzdálenějších od měst, dochází na většině území ČR. V porovnání s vylidňováním v Karlovarském, Olomouckém nebo Moravskoslezském kraji je šumavský údaj téměř zanedbatelný.

Lidé na jihu Čech si význam parku uvědomují. V průzkumu agentury STEM se 77 % obyvatel Jihočeského kraje domnívalo, že šumavský národní park je díky přílivu turistů pro místní obce ekonomickým přínosem. Pouze necelá čtvrtina (23 %) Jihočechů považuje národní park za překážku volnému podnikání.

Z tiskové zprávy Hnutí DUHA

Kouřová kůrovcová clona ze Šumavy mizí. Mění se i politická kultura v českém parlamentu?

Ve středu poslanci drtivou většinou odmítli likvidační senátorský návrh zákona o NP Šumava. Dali tak ministru životního prostředí Richardu Brabcovi jasný signál, že chtějí vzácnou (nejen) šumavskou přírodu chránit a očekávají od ministerstva dobrý návrh, který to zajistí.

Zásadní roli sehrály dvě věci. Především – za šumavskou přírodu se postavila veřejnost. Poslanci obdrželi stovky dopisů zejména od návštěvníků Národního parku Šumava, do kterého jich ročně míří skoro dva miliony. A za druhé – Hnutí DUHA a média odhalila, co ve skutečnosti stojí za předloženým senátorským návrhem: spekulace s pozemky a snaha prosadit

další zástavbu šumavské krajiny.

Mnoho poslanců prohlédlo kůrovcovou clonu uměle vytvářenou regionálními politiky za pomoci najatých PR agentur. Jednou jasnou větou to během vyčerpávající čtyřhodinové diskuse vyjádřil předseda parlamentního Výboru pro životní prostředí Robin Böhnisch (ČSSD): „*Jsem tu asi vzděláním jediný lesník, takže si tu větu mohu dovolit. A říkám: než tento návrh ze Senátu, pak raději - zlatý kůrovec*“. Nejlépe to však věděli poslanci, kteří se do bezzásahových, kůrovcem „sežraných“ oblastí vypravili, aby to viděli na vlastní oči a udělali si vlastní názor.

Návrh likvidačního zákona jednomyslně odmítli poslanci TOP09, Úsvitu a (až na jednu výjimku) ANO. [Hlasování](#) pak ukázalo, do kterých stran vedou chapadla regionální chobotnice. Píši chobotnice v jednotném čísle, neb ta jihočeská, symbolizovaná kmotrem Pavlem Dlouhým, ve věci Šumavy s tou západočeskou již velmi dobře spolupracuje.

Nepřekvapilo, že za zájmy svých jihočeských kolegů se postavila celá ODS jako jeden muž. Definitivně tak asi pohřbila pokus svého předsedy Petra Fialy přesvědčit veřejnost o novém

image své strany. Hlasování komunistů, kteří své kolegy z ODS tradičně podpořili, bylo překvapivé pouze v tom, že část jejich poslanců, a to i přes plamenný projev Vojtěcha Filipa, nepodpořila senátorský návrh aktivně, ale zdržením se hlasování. Dali tak decentně najevo, že se od zájmů svého předsedy alespoň trochu distancují. Překvapivější bylo, že senátorský návrh našel mnohem větší podporu uvnitř KDU-ČSL, než v ČSSD, jejíž krajští hejtmani jej otevřeně podporovali.

Zastánci likvidačního návrhu vsadili jako obvykle na strašení kůrovcem. Předkladatel zákona senátor Pavel Eybert (ODS) tím odpálil svou předkládací zprávu: „*Hájení kůrovce tím postupem, který tady léta navrhují a léta prosazují některé rádooby ekologické organizace se stalo ve veřejnosti po uschnutí dvaceti tisíc hektarů jaksí už nekonzumovatelným*“. Dvacet tisíc hektarů je skoro třetina Národního parku Šumava. Opravdu si pan senátor Eybert myslel, že mu poslanci na takový nesmysl skočí? Těžko uvěřit, že si při přípravě projevu neopatřil seriózní data, která ukazují, že to nejméně čtyřnásobně přehnal. Prostě poslancům lhal. Obdobně najatá PR agentura Bison&Rose vymyslela před třemi lety k obhájení těžby v oblastech divoké přírody slogan „kůrovcová kalamita tisíciletí“, ačkoliv gradace kůrovce právě končila.

Po vojensku to o chvíli později zkusil jihočeský poslanec Jan Zahradník (ODS): „*Kůrovec začal řídit. Třeba v roce 2010 uschlo pod náparem kůrovce 500 tisíc smrkových jednotek a v obraně bylo dalších 350 tisíc kusů poraženo*“.

Co si může člověk myslet o jihočeské poslankyni Aleně Nohavové (KSČM), která pronesla: „*Lži o snaze zastavět Šumavu, lži o samoobnově šumavských pralesů, jsou jen průvodním jevem činnosti těch, kteří se pod rouškou ekologie Šumavu snažili vydrancovat a chtějí tak nadále v tom pokračovat*“. Nevidí paní poslankyně snahu zastavět Šumavu? Mohla se podívat do statistiky na údaje o nárůstu bytů a domů, kterých na Šumavě přibývá spolu s okolím Prahy nejvíce v republice. Nevidí to množství mladých stromků, které vyrůstá pod ochranou souší v bezzásahových územích? Jestli neměla čas si ta území projít a prohlédnout si je, jistě si mohla, než začala mluvit, najít data monitoringu: průměrné množství mladých

stromků, které tam samovolně vyrůstá je přes 3500 kusů na hektar, tedy mnohem více, než se uměle vysazuje v hospodářských lesích.

Hrůzyplná líčení zazněla i v závěrečné řeči Pavla Eyberta: „*Jděte si do toho uschlého lesa a chvíli se zaposlouchejte v tichu, jestli uslyšíte někde zpívat ptáka. Neuslyšíte. Jděte si o kousek vedle, o kilometr dolejc ke Kvildě, zaposlouchejte se v tom zeleném lese. Uslyšíte. Takže ptačí lokality ten pták vyřešil za nás, protože holt tam, kde je uschlý les, tam nebude.*“ Všele doporučuji čtenářům, aby tohle doopravdy zkusili. Kouzelnou shodou okolností jsme to právě v těch místech, které Pavel Eybert popisuje, prováděli na školení s dobrovolníky, kteří v létě pomáhají na informačním stánku u pramenů Vltavy. Poslouchali jsme ptáky na vykácené holině – a téměř žádné neslyšeli. V uniformním zeleném lese za Kvildou jsme jich slyšeli více. A v lese kolem pramenů Vltavy, kde jsou suché stromy a kam se vrací divoká příroda, jsme jich slyšeli nejvíce. Poslechněte si [nahrávku jejich zpěvu](#), kterou tam jeden z dobrovolníků pořídil. Kdo se bude chovat tiše, tak tam vzácné ptáky nejen uslyší, ale i uvidí. Pozorovat jsme tam mohli například, jak vyvádí mláďata sovička kulíšek nejmenší nebo datlíka tříprstého.

Po kůrovci obvykle přišel na řadu další mýtus: místní lidé trpící pod jhem národního parku.

Poslankyně ODS Miroslava Němcová umírněně hovořila jakoby někdo bránil obcím „*se nějakým rozumným způsobem rozvíjet*“. To západočeský poslanec Igor Jakubčík (ČSSD) rovnou volal: „*Proč nenecháte na Šumavě žít lidi? Proč nenecháte, aby ti lidé na Šumavě mohli pracovat.*“ A korunoval to ve své závěrečné řeči předkladatel senátor Pavel Eybert (ODS): „*Jestli chceme mít Šumavu bez lidí, řekněme to rovnou. Vyžeňme je z těch obcí a nechme to prostě přírodě.*“

Takovými „argumenty“ obhajovali někteří poslanci senátorský návrh, ačkoliv VŠICHNI obdrželi od Hnutí DUHA socioekonomická statistická data, která dokládají, že obce v NP Šumava jsou velmi bohaté, nezaměstnanost je v nich mnohem nižší než jinde na venkově a dokonce nižší než je celostátní průměr a že není pravda, že se z nich lidé hromadně vystěhovávají - za posledních dvacet let ubylo v centrální části parku celkem pět obyvatel.

Mnohem větší pozornost ovšem zaslouží slova poslanců, kteří šumavskou přírodu hájili. A jakým způsobem. Všichni vystupující poslanci TOP09, zejména František Laudát a Michal Kučera, všichni vystupující poslanci Úsvitu včetně předsedy Tomio Okamury a z ostatních stran zejména Josef Hájek (ANO) a Ivan Gabal (KDU-ČSL) ukázali, že Šumavu buď znají, nebo se přinejmenším s problematikou velmi dobře seznámili. Z mnoha vystoupení zazněla nejen úcta k přírodě, ale i vědomí, že národní parky tu máme od toho, abychom chránili její nerušený vývoj. „*Úkolem národního parku je ochrana přírody v její přirozené podobě. Již méně se uvádí, že musíme chránit a nezasahovat do dynamických procesů, které na chráněném území probíhají. Součástí těchto dynamických procesů je náhlý nebo postupný zánik starých hodnot a následné vytváření hodnot nových. Může se nám to líbit, či nikoliv, rozhodně nesmíme potlačováním přirozené dynamiky v národních parcích konzervovat nějaký aktuální stav. Od toho mějme jiná území..... Na vysvětlenou, svému přirozenému vývoji ponechaná příroda vytváří nekonečně větší pestrost tvarů a forem než člověkem uměle kultivovaná příroda, jak ji známe například z barokních zahrad. Nechtějme mít všechno jen nalajnované člověkem*“, řekl například poslanec František Laudát (TOP09), jehož celý projev stojí za [přečtení](#).

Jmenování (i mnozí výše nejmenování) poslanci také navázali na zpravodaje zákona Václava Zemka

(ČSSD) a přesně formulovali rizika a hrozby, které senátorský návrh obsahoval, upozorňovali na nestabilitu rozhodování místních samospráv a konfrontovali celkovou situaci na Šumavě s jinými oblastmi: „*My kůrovce na tom Ostravsku nemáme, protože on tam by nepřežil. Takže já závidím těm oblastem, kde s tímto problémem bojují. My bychom na tom Ostravsku dali všechno pro to, abychom takový problém měli*“ řekl Josef Hájek (ANO).

Je drtivé zamítnutí špatného návrhu zákona o NP Šumava po mnoha letech částečně úspěšných pokusů rozklížit kdysi kvalitní českou legislativu ochrany životního prostředí jen jakási potěšeníhodná výjimka? Nebo je to signál, že se politický kurs v českém parlamentu obrací k lepšímu a začal se zajímat a bránit i jiné než čistě materiální hodnoty, neřku-li čirý osobní prospěch některých politiků či politických stran? Kvalitní vystoupení mnoha poslanců naznačila, že by tomu tak mohlo být. Sluší se jim za to poděkovat.

Jaromír Bláha, psáno pro [Deník Referendum](#)

ZELENÉ PERLY ZA ROK 2014

Představujeme výroky, které jsou nominovány do celostátní ankety o Zelenou perlu za rok 2014.

„Lži o snaze zastavět Šumavu, lži o samoobnově šumavských pralesů, jsou jen průvodním jevem činnosti těch, kteří se pod rouškou ekologie Šumavu snažili vydrancovat a chtějí tak nadále v tom pokračovat.“

Alena Nohavová, poslankyně KSČM, [stenozáznam](#) z rozpravy během prvního čtení PSP senátního návrhu zákona o Národním parku Šumava

Územní plán Jivna se ještě může změnit

V dubnu letošního roku nabyl účinnosti kontroverzní územní plán obce Jivno, který umožňuje zástavbu v přírodně cenném údolí Rudolfovského potoka. Zda však bude platit v nezměněné podobě, ještě není jisté.

„Po celé tři roky schvalování územního plánu jsme usilovali o to, aby tato lokalita zůstala zachována v současném stavu jako jedna z posledních oáz klidu poblíž krajského města. Aby současná lesní cesta vedoucí údolím dál sloužila pouze pro pěší a cyklisty. Vede tu naučná stezka i značená cyklotrasa. To se však kvůli přístupu obecního úřadu a dvou majitelů pozemků nestalo,“ říká Eliška Štěpánová ze sdružení Náš domov.

Namísto toho zůstala v územním plánu zakreslená zástavba uvnitř významného krajinného prvku (VKP) Rudolfovský lom a ochranném pásmu lesa, veřejná komunikace vedoucí přes nadregionální biokoridor nebo nová a naprosto zbytečná vodní nádrž na Rudolfovském potoce.

„Ačkoli se situace po schválení územního plánu zdála bezvýchodná, veřejně jsme slíbili, že naši snahu o ochranu údolí nevzdáme. Jako účastníci řízení aktivně připomínáme proces registrace VKP Rudolfovský lom, zadali jsme zpracování biologického průzkumu a v brzké době podáme další podněty na přezkumné řízení územního plánu,“ vypočítává Jaroslav Valevský ml. z Našeho domova, občanského sdružení, které kvůli záchraně údolí založili místní občané z Rudolfova.

O registraci významného krajinného prvku stále ještě rozhoduje odbor životního prostředí Krajského úřadu poté, co obec Jivno a dva vlastníci pozemků napadli rozhodnutí úřadů u soudu. Návrhy na přezkumné řízení, které podali někteří vlastníci pozemků na katastru Jivna, Calla a Jihočeské matky byly prozatím úspěšné. Odbor regionálního rozvoje krajského úřadu se rozhodl přezkumné řízení zahájit, aby

prověřil, zda schvalování územního plánu proběhlo v souladu se zákonem.

Veřejnou vyhlášku o zahájení přezkumného řízení obec Jivno ovšem neumístila na elektronické úřední desce a na úřední desce před obecním úřadem byla vyvěšena pouze její první strana a bez vyznačeného data vyvěšení. Sejmoutou vyhlášku s potvrzenou dobou vyvěšení celých patnáct dní tak lze dodatečně antdatovat a navíc nejsou jivenští občané řádně informováni. Tímto postupem obecní úřad porušuje správní řád a zákon, proto sdružení *Náš domov* podalo stížnost ke Krajskému úřadu.

„Jsme rádi, že přezkumné řízení proběhne. Podle našeho názoru nebylo při schvalování územního plánu vše v pořádku. Teď je na Krajském úřadu, aby schvalování prověřil,“ říká Zdeňka Sobíšková z *Našeho domova*

„Územní plán Jivna stejně jako plány okolních obcí napojených na rudolfovský kanalizační sběrač navíc nerespektují jeho kapacitu, přestože na to byly kompetentní orgány upozorněny,“ dodává Jaroslav Valevský st. z *Našeho domova*.

Během všech soudních a správních řízení je obec Jivno zastupována pražskou advokátní kanceláří Čermák a spol., a to údajně zcela zdarma. Právní bitvu proti údolí tak zřejmě platí soukromí majitelé pozemků, kteří chtějí stavět ve VKP Rudolfovský lom.

Z kupních smluv mezi obcí Jivno a největším vlastníkem několikahektarových pozemků ve VKP Rudolfovský lom, bývalým starostou Jivna panem Dvořákem vyplývá, že tyto obecní pozemky nabyli za cenu 20 Kč/m² v návaznosti na změnu územního plánu. Stejným způsobem nabyli stavební pozemky určené k rodinné rekreaci poblíž rybníku Mrhal i někteří zastupitelé Jivna, jejich rodinní příslušníci a blízké osoby včetně vedoucího příslušného stavebního úřadu za cenu 100 Kč/m². Pozemky následně územním plánem zhodnotili na bydlení individuální. *„Podobné zasíťované pozemky v okolí prodává realitní kancelář RE/MAX až za čtrnáctinásobek,“* dodává Jaroslav Valevský ml.

„Je smutné, že obecní úřad Jivno dosud hájí zájmy soukromých stavebníků, kterým levně prodával pozemky. Při schvalování územních plánů by měly úřady myslet spíše na ochranu nezastavěné krajiny, které stále ubývá. To jim ostatně ukládá i zákon,“ domnívá se Jaroslava Brožová z Jihočeských matek.

Společná tisková zpráva Našeho domova, Cally a Jihočeských matek

Nezneužívejme broukoviště proti broukům!

V poslední době se i v České republice stále častěji objevují tzv. broukoviště (v anglickém originále loggery). Jde v podstatě o do země zapuštěné nebo na zemi ležící kmeny a větší větve, které slouží jako útočiště pro brouky a další organismy vázané na mrtvé dřevo, ale také třeba jako prolézačky pro děti. Nápad k nám dorazil z Britských ostrovů, broukoviště usnadňují lidem setkání s jinak skrytě žijícími obyvateli mrtvého dřeva, třeba roháčem obecným, nosorožíky nebo zlatohlávkou.

Hlavní smysl broukovišť je tedy vzdělávací a výchovný, naopak jejich příspěvek k ochraně ohrožených druhů není velký. Dřeva je v nich sice hodně na jednom místě, ale ve srovnání například s pár hektary rozumně spravovaného lesa nebo parku vlastně málo. Hlavním problémem je ale kontinuita. V aleji s desítkami až stovkami starých stromů vždy najdeme dřevo čerstvě odumřelé i různá stadia jeho tlení. A

každá taková fáze rozpadu dřeva hostí jiné, specifické organismy. Přesunuta do broukoviště se ale stejná alej rozpadá najednou a rok po vybudování broukoviště už v ní žádné čerstvě mrtvé dřevo – a tedy ani tvory na něj vázané - nenajdeme. Rychlé a synchronní změny podmínek v broukovištích způsobují, že je dokáží využít především tvorové, kteří mají podmínky k uspokojivé existenci i v blízkém okolí, takže příspěvek broukovišť k ochraně ohrožených tvorů je přinejlepším krátkodobý a omezený. Broukoviště tedy pro brouky není žádná výhra! V poslední době se u nás ale bohužel množí případy, kdy broukoviště ohroženým broukům vysloveně škodí.

Broukoviště jsou totiž stále častěji využívána jako nástroj umožňující likvidaci stromů osídlených chráněnými organismy. Chce-li někdo pokácet starý strom plný třeba mezinárodně chráněných páchníků hnědých, některé úřady dokonce ani nezahajují správní řízení o výjimce ze základních podmínek ochrany zvláště chráněných druhů. Jen jako podmínku kácení uloží vybudování broukoviště v rámci tzv.

náhradních opatření. Takový přístup je nejen fatálním nepochopením smyslu broukovišť a možnosti jejich příspěvku k ochraně ohrožených tvorů, ale i jednáním v rozporu s platnou legislativou. Jde o zneužití broukovišť ke kácení biologicky cenných starých stromů a ničení cenných přírodních lokalit.

Jakkoli je zachování starých stromů v broukovišti lepší, než jejich spálení v kamnech, pro většinu obyvatel starého stromu stejně znamená rychlý konec. Ořezaný a/nebo ukotvený strom může obrázt a ještě dlouho žít nebo alespoň dožít a hostit generace ohrožených tvorů. Kácení stromu naproti tomu zlikviduje organismy, které potřebují strom

živý (z chráněných druhů třeba tesařík obrovský) a také dramaticky změní mikroklima uvnitř stromu, na což opět doplatí např. páchník hnědý. Přesun stromu dále mění podmínky v něm. Skácení a převoz cenného stromu do broukoviště likvidaci jeho chráněných obyvatel v nejlepším případě pouze odloží o několik let!

Stručně shrnuto: „Kácení dřeviny osídlené zvláště chráněnými organismy vázanými na staré stromy a/nebo mrtvé dřevo je zásadním škodlivým zásahem do biotopu těchto druhů bez ohledu na počet broukovišť v souvislosti s kácením vybudovaných.“

Jedinou možností ochrany živočichů vázaných na staré stromy je totiž zachování jejich stanoviště. Biologicky cenné stromy je tedy zdaleka nejlepší nekácet. Mnohdy postačí jen prořezání stromu nebo vytvoření tzv. torza. Nejlépe tak, aby torzo mělo šanci obrázt a co nejdéle žít. Broukoviště bychom u biologicky cenných stromů využívat neměli, jde jen o zcela poslední, krajní a nevhodnou variantu. Vytvářet broukoviště je naopak záhodno ze stromů, které biologicky cenné nejsou. Pak jde o počin, který může podpořit některé ekologicky méně náročné saproxylické druhy hmyzu, například v úvodu zmíněného roháče.

Proto apelujeme na všechny, kteří rozhodují o kácení starých stromů nebo se účastní správních řízení týkajících se kácení, aby nepodléhali dojmu, že vytvoření broukoviště ospravedlní pokácení jakéhokoli stromu. U biologicky cenných stromů (a u starých stromů vždy) musí být při rozhodování přítomen nejen dendrolog, ale také entomolog, který se zabývá saproxylickým hmyzem. Jedině respektování názoru odborníka umožní zodpovědně posoudit, která opatření jsou v konkrétním případě vhodným řešením

situace.

Bezpečnost občanů je samozřejmě na prvním místě. Téměř vždy ji však můžeme zajistit i jinak, než kácením. Kvůli dlouhodobému a setrvalému úbytku starých stromů patří jejich obyvatelé k nejohroženějším částem naší přírody. Základní podmínkou jejich ochrany je obecné přijetí skutečnosti, že není-li to nezbytně nutné, staré stromy se prostě nekácejí. Místo toho je třeba stromy vychovávat, ořezávat a seřezávat tak, aby své okolí ohrožovat ani nezačaly.

*Milan Boukal, Lukáš Čížek, Pavel Dedek, Ondřej Konvička, Jiří Řehounek & Martin Škorpík
Text je stanoviskem České společnosti entomologické, schváleným Výborem ČSE 16. 9. 2014.*

Ještě k broukovištím

Právě jste dočetli text, který jsme dávali dohromady s několika kolegy entomology. Všichni se zabýváme ochranou hmyzu, považovali jsme proto za nutné veřejně se ozvat, když hrozí zneužívání původně dobrého nápadu. A jsem rád, že si text osvojil i výbor České společnosti entomologické jako svoje oficiální stanovisko.

Možná si mnozí čtenáři Ďáblíka vzpomenou, že Calla kdysi zařadila fotografii broukoviště z botanické zahrady v Kew do svojí brožury „[Stromy a hmyz](#)“ vydané v roce 2009. Tehdy se nám zdála broukoviště jako celkem zajímavý nápad, jak pomoci broukům vázaným na mrtvé dřevo a trochu zapracovat na výchově a vzdělávání veřejnosti. Mezi autory a recenzenty brožury ostatně najdete hned několik spoluautorů výše uvedené výzvy. Už tehdy jsme si byli vědomi omezení, která broukoviště v ochraně přírody mají, jak ostatně ukazují i další naše texty z tehdejší doby. Ani ve snu by nás však nenapadlo, jaký loggery-boom zažijeme o několik let později.

Nemá cenu vypočítávat znovu rizika, která mohou broukoviště znamenat. V textu výzvy jsou popsána dosti podrobně. Osobně stále považuji broukoviště za dobrý nápad, při jejich vytváření bychom však měli mít tato rizika stále na paměti.

Chtěli bychom nyní výzvu rozšířit ke všem lidem, kteří mají co do činění s rozhodováním o kácení starých stromů. Pokud nám chcete pomoci, napište si na RehounekJ@seznam.cz o originální text výzvy, který můžete šířit dál. Budeme také vděční, když nám napíšete o konkrétních případech špatné praxe ze svého okolí. Zkusme společně dosáhnout toho, aby broukoviště broukům opravdu pomáhala.

Jiří Řehounek

Nová studie dokládá hrozivý úbytek běžných druhů ptáků

V posledních 30 letech jsme v Evropě byli svědky prudkého úbytku ptáků, zejména těch nejběžnějších druhů. Naopak některé vzácnější ptačí druhy přibývají. Uvádí to nejnovější vědecká studie Univerzity v Exeteru, Královské společnosti na ochranu ptáků (RSPB) a programu Evropského monitoringu běžných druhů ptáků (PECBMS) koordinovaného Českou společností ornitologickou.

Studie, která vyšla ve vědeckém časopise Ecology Letters, dokumentuje úbytek 421 milionů jedinců

běžných ptačích druhů za posledních 30 let v Evropě. Přibližně 90% těchto ztrát představuje jen 36 nejběžnějších široce rozšířených druhů, jako jsou např. vrabec domácí, skřivan polní, koroptev polní nebo špaček obecný. To zdůrazňuje potřebu zastavit celokontinentální pokles stavů nejběžnějších ptačích druhů volné krajiny. Studie zpracovává údaje o změnách početnosti 144 ptačích druhů z 25 zemí Evropy, které shromažďuje, analyzuje a k dalšímu zpracování poskytuje program Evropského monitoringu běžných druhů ptáků (PECBMS). Tento program koordinuje Česká společnost ornitologická.

Jeden z autorů publikace, Richard Inger z Univerzity v Exeteru k tomu říká: „Úbytek těch nejběžnějších ptáků je alarmující, neboť toto je skupina druhů, z níž má člověk největší prospěch. Je stále zřejmější, že soužití člověka s přírodou a volně žijícími tvory je základním předpokladem kvality lidského života a výrazný úbytek běžných ptačích druhů může mít pro člověka zničující následky.“

Ptáci jsou lidem prospěšní v mnoha ohledech. Např. se uplatňují v kontrole škůdců v zemědělství, přispívají k rozšiřování semen rostlin, druhy živící se mršinami fungují jako hygienická služba apod. Kromě toho jsou pro mnoho lidí ptáci tím, co je přivádí do kontaktu s živou přírodou – lidé rádi naslouchají ptačímu zpěvu nebo se těší z jejich pozorování ve volné přírodě. Zimní příkrmování ptáků patří mezi široce rozšířené zvyky a pozorování ptáků se stává stále oblíbenějším koníčkem.

Většina úbytku ptáků dokumentovaných v citované studii se týká relativně malého počtu nejběžnějších druhů, ovšem ne všechny běžné druhy ubývají. Např. sýkorky koňadry či modřinky, červenky či kosi v Evropě stále přibývají. Další vzácnější druhy, např. někteří dravci (káně lesní, moták pochop), krkavci či dytíci, přibývají v měřítku celého kontinentu také. V těchto případech je to často důsledkem zákonné ochrany před pronásledováním nebo přímých ochranných opatření.

Šéf oddělení Monitoringu druhů a výzkumu v Centru pro ochranný výzkum RSPB, Richard Gregory, k tomu říká: „Méně běžným druhům zahrnutým v naší studii, jejichž populace vzrůstají, svědčí ochrana na úrovni celé Evropy. Například čáp bílý nebo moták pochop se těší velmi vysokému stupni ochrany v EU a členské státy jsou povinny chránit místa jejich výskytu jako Ptačí oblasti. I to přispívá k tomu, že tyto a další druhy chráněné evropskou Směrnicí o ptácích přibývají. Ochrana druhů a jejich prostředí v těchto případech funguje. Avšak úbytek těch nejběžnějších druhů je varovný signál. Je zřejmé, že s krajinou nebudeme udržetelným způsobem a ztratíme naše nejobyčejnější druhy.“

Petr Voříšek, koordinátor programu Evropského monitoringu běžných druhů ptáků (PECBMS) v ČSO dodává: „Studie přináší zásadní vzkaz ochraně přírody v Evropě. To by nebylo možné bez tisíců amatérských ornitologů, kteří sčítají ptáky podle metodik splňujících přísná vědecká kritéria a poskytují tak data programům monitoringu ptáků v jednotlivých zemích.“

Dosavadní ochranné úsilí se soustřeďuje na vzácné druhy, avšak tato nová studie ukazuje, že ochranáři by se měli zaměřit též na běžné druhy ptáků, např. na ty, které jsou vázány na zemědělskou krajinu. Ochrana vzácných druhů v Evropě funguje, ochrana běžných druhů však selhává. Větší ochranné úsilí by tedy mělo být zaměřeno na běžné druhy a volnou krajinu. Takové programy se mohou např. zabývat ochranou zeleně ve městech nebo skutečně funkčními agroenvironmentálními programy. Zejména agroenvironmentální programy, pokud se poučí z minulých chyb, by mohly přinést skutečnou pozitivní změnu pro ubývající druhy, bez ohledu na to, zda jsou běžné nebo vzácné.

Tisková zpráva ČSO

Nový časopis Fórum ochrany přírody

Fórum ochrany přírody představilo nedávno zcela novou, doufáme že přínosnou a nevšední aktivitu: vydávání nového časopisu, který nese stejný název, tedy Fórum ochrany přírody. Časopis má za cíl vyplnit dosud neobsazenou niku na poli otevřené diskuze, kontroverzních a nových témat a pohledů na ně. Nepodléhá žádným institucionálním zájmům, ani politickým tlakům.

Časopis bude vycházet čtyřikrát ročně, další číslo vyjde v lednu 2015. Vychází jednak [v pdf verzi](#). Má i vlastní internetové stránky www.casopis.forumochranyprirody.cz, které obsahují veškeré texty, a to i jednotlivě v pdf či s možností černobílého tisku. Dále zde máte možnost diskutovat (po registraci) nad texty, vyhledávat dle autorů a v budoucnu listovat v archivu.

Doufáme, že vás první číslo osloví, najdete v něm zajímavé texty a necháte se inspirovat k vlastní publikační činnosti v některém z dalších čísel. Spolupráce s vámi bude pro podobu časopisu klíčová.

Markéta Dušková, Fórum ochrany přírody

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Jako poušť bez vody

„Poušť je neúrodná oblast, která trpí nedostatkem vody,“ píše hned na úvod česká Wikipedie pod heslem „Poušť“, mimochodem nikterak obsáhlým. Pomineme-li těžce antropomorfizující tón (může vůbec poušť trpět?), je vlastně sucho na poušti negativním jevem? Nestačilo by napsat, že poušť je neúrodná, protože je suchá? Nebo že je poušť neúrodná oblast, která vzniká kvůli nedostatku vody?

Čeština nám bohužel v tomto směru moc nepomáhá. V přeneseném slova smyslu označuje jako pouště místa, která jsou bez života nebo vykáčená. O lidech pak občas říkáme, že mají poušť v duších či srdcích. Přitom pouště rozhodně nejsou bez života. Jejich biodiverzita je překvapivě velká, jen není vidět na první pohled. Živočichové často vylézají z úkrytů v noci, aby se vyhnuli slunečnímu žáru, zatímco rostliny se schovávají v půdě a čekají, až naprší. Ani rostlinní a zvířecí obyvatelé pouští tedy suchem netrpí, ale adaptují se na něj.

Když jsem brouzдал po internetu při psaní tohoto opravníku, jako jeden z prvních odkazů na mě vyjela veršovánka, zřejmě zkopírovaná z SMSky: „Den bez tebe je jako poust bez vody.“ Být adresátem této básně, začal bych se obávat, jestli mě autorka nechce pustit k vodě.

Jiří Řehounek

Ministerstvo průmyslu: nový uranový důl u Brzkova již za 5 let

Ministerstvo průmyslu navrhne vládě, aby státní podnik DIAMO mohl začít připravovat těžbu na ložisku Brzkov a Horní Věžnice. Nový uranový důl by se tak mezi Polnou a Přibyslaví na Českomoravské vrchovině měl začít hloubit již v roce 2019. Vyplyvá to z dokumentu pro vládu, který se spolkům podařilo získat ze zdrojů z ministerstva.

Návrh ministra Mládka se rozhodně nelíbí obyvatelům dotčeným obcím – starostové a spolky podepsali společné „Memorandum pro budoucnost bez uranu“, v němž požádali o zastavení jakýchkoliv snah o přípravu těžby uranu.

Rovněž 1700 občanů podepsalo petici „NE TĚŽBA URANU NA VYSOČINĚ“, kterou obdržel premiér Bohuslav Sobotka. Problémem jsou budoucí citelné dopady do života v obcích okolo nového uranového dolu, které již zkušenosti s těžbou mají. Záměr přináší rizika v oblasti ztráty a znečištění podzemních vod, prašnosti, hluku, radonu, poškození krajinného rázu či podstatného navýšení těžké nákladní dopavy.

Na ložiscích Brzkov a Horní Věžnice lze dle ministerstva vytěžit 2 940 až 4 440 tun uranu, což nezajistí těžbu na více než dvacet let. Poté budou obce v okolí dolu stát před stejným sociálním problémem jako dnes obce v okolí Rožné. Množství dostupného uranu neřeší ani energetickou bezpečnost České republiky. I při optimistickém scénáři by nepokrylo provoz reaktorů v Dukovanech a Temelíně na více než 7 let v situaci, kdy je na světovém trhu i do budoucna očekáván přebytek uranu nad poptávkou.

Několik milionů tun vytěžené uranové rudy má být převáženo ke zpracování na stávající chemickou úpravnu GEAM v Dolní Rožínce. To ale nebude možné bez zásadní rekonstrukce dožívající technologie úpravy a dalšího navýšení kapacity odkališť. Na investice do přípravy těžby a na rekonstrukci úpravy a odkaliště ale nemá státní podnik DIAMO vlastní peníze, prodej uranového koncentráту zhruba pokrývá náklady na těžbu a zpracování. Rozhodnutí o formě financování chce ministerstvo odkázat až nové vládě do roku 2018.

Nejen investice do nové těžby ale mají zatížit veřejné rozpočty. Ze státního rozpočtu bude muset být financována také sanace a rekultivace dolu Rožná a chemické úpravy GEAM, protože uranový průmysl je oficiálně v útlumu a DIAMO tak nemusí vytvářet potřebnou finanční rezervu. Účet daňového poplatníka již zatěžují sanace následků škod po chemickém loužení ve Stráži pod Ralskem, kde se během následujících třiceti let vláda zavázala uhradit 31,3 miliardy korun.

Edvard Sequens z Cally řekl: „*Platná surovinová politika České republiky s novou těžbou uranu nepočítá. Návrh ministra Mládka je tak s touto koncepcí v příkrém rozporu.*“ a doplnil: „*Nemá žádný smysl přesunout sociální problém s horníky na končícím dole v Rožné na novou lokalitu a ještě poškodit životní prostředí, jen abychom si udrželi primát, že provozujeme poslední uranový důl v Evropě.*“

Marie Vencová za spolek Naše Budoucnost bez uranu řekla: „*Dle MPO by otevření dolu přineslo nová pracovní místa a je důležité pro energetickou bezpečnost státu. Na druhé straně s sebou otevření dolu přinese znehodnocení místní krajiny a negativní dopady na život obyvatel. Co je pro současnou vládu více?*“ a dodala: „*Chceme žít v neporušené přírodě a zdravém životním prostředí. Těžba uranové rudy doslova za humny našich obydlí negativně ovlivní život této i následujících generací v širokém okolí.*“

Tisková zpráva Naše budoucnost bez uranu, z.s. a Cally

O brzkovském uranu na Rožince

V pátek 24. října jsme se zúčastnili exkurze do chemické úpravy uranové rudy odštěpného závodu GEAM v Dolní Rožince, kde nás přivítali ředitel závodu GEAM Ing. Pavel Koscielniak, jeho náměstek Josef Lazárek a Mgr. František Toman, PhD., zástupce vedoucího závodu pro likvidační práce a technologii. Většinu účastníků tvořili obyvatelé Brzkova u Jihlavy (včetně členů spolku „Naše budoucnost bez uranu“), kterým se především nezamlouvá představa nového uranového dolu kilometr za jejich obcí, a dále je zajímaví důsledky možné těžby v Brzkově, Dolní Rožince a okolí.

Nejdříve nás pan Lazárek zjednodušeně seznámil se systémem jam pro těžení, zásobování, větrání a čerpání důlních vod na ložisku Rožná a zmínil se přitom o dolech „Karel Havlíček Borovský“ (jáma R1), „Jasan“ (jáma R3 do hloubky 1200 metrů; v likvidaci) a „Olší“ (zrekultivován po roce 1989). Jáma R1 je poslední funkční a vede z povrchu do hloubky 600 metrů (na úroveň 12. patra). V této úrovni z jámy R1 vede horizontální 2,5 kilometrů dlouhá chodba, na kterou se napojuje jáma R7S vedoucí kolmo z 12. patra do 24. patra, které se nachází v hloubce 1200 metrů. Z ložiska Rožná bylo od roku 1957 vytěženo přes 20 milionů tun rudniny a vyprodukováno přes 20 tisíc tun koncentráту uranu. V 70. a 80. letech se zpracovávalo asi 600 tisíc tun uranové rudy ročně, po roce 2000 asi 150 tisíc tun a podle srpnové [tiskové zprávy](#) Ministerstva průmyslu a obchodu se odhaduje, že letos má být vytěženo 150 tun uranové rudy (konec těžby byl znovu posunut až do roku 2017).

Poté pan Toman popsal proces zpracování uranové rudy, který trvá 21 dní od drcení, mletí, ředění vodou, zahušťování, loužení, třídění pomocí ionexu, sorpce pomocí roztoku síranu sodného, eluce neboli vyluhování, vysušování až po finální expedici kontejnerů se žlutým práškem diuranátem amonným, zvaným rovněž „žlutý koláč“. Toho se vyrobí jedna tuna denně, při čemž vedlejším produktem je 25 tun síranu sodného. Mezi fázemi ředění až po třídění vzniká tekutá složka zvaná rmut („blátíčko“) a tento rmut po projití sítím, na němž se zachytí 1,5 mm černě lesklé kuličky ionexu s navázaným uhličitánem uranulu, pokračuje dál do odkaliště. Ročně je rmutu vyprodukováno kolem 100 tisíc m³, vod z dešťových srážek a drenážního systému ročně přibude do odkaliště 300 tisíc m³ a aby bylo hladinu vody možno udržet na stejném místě, musí být kapacita na čištění někde kolem 400 tisíc m³. Voda v odkališti, která obsahuje 30 gramů solí a 6-7 mg uranu na litr a síranový aniont vzniklý z pyritu a další látky, prochází procesem čištění, aby se tyto hodnoty dostaly pod limit, tedy méně než 0,8 g/litr solí a 0,3 mg uranu. Děje se tak třemi způsoby: odpařením vody v odpařovací stanici ze 70. let (vykrytalizuje síran sodný), elektrodialýzou a reverzní osmózou (odstraní se těžké kovy), voda bez solí se žene přes ionexovou technologii (odstraní se radionuklidy).

Následně pan Koscielniak mluvil o tom, že monitoring vrtů kolem odkaliště probíhá měsíčně a denně se monitorují výpustě do vodoteče, kudy vytéká nečištěná důlní voda s „nějakým“ obsahem uranu a radia, což ale nikterak nevádí rakům a pstruhům, kteří prý pod výpustími žijí. Probíhá také monitoring ovzduší, zemědělských produktů na polích, ekosystémů v blízkosti Nedvědičky a Bukovského potoka a na pracovištích pro zaměstnance různých kategorií dle vystavení ozáření. Všechny limity stanovuje Státní úřad pro jadernou bezpečnost (SÚJB). Zaměstnanci nesmí překročit maximální dávku 50 mSv za rok (anebo 100 mSv za pět let, z čehož plyne maximální průměrná dávka 20 mSv za rok). Horníků je na dole zhruba 500, zaměstnanců na úpravně vod 150 a dalších 200 je na ředitelství a mají trvalý pobyt v okruhu do 20 km od Dolní Rožinky.

Po těchto prezentacích nás čekala prohlídka chátrající budovy z roku 1956 (kde jsme se proplétali mezi kontejnery plných nebezpečných zapáchajících chemických sloučenin), zastavili jsme se v nové budově z roku 2007 s automatizovaným zařízením (a bez zápachu) a vystoupili k odkališti, jehož břehy jsou osázené fotovoltaickými panely, údajně ve vlastnictví firmy Sky Solar.

Už během prezentací a procházky po areálu závodu probíhala nevyhnutelná a místy velmi živá diskuze, jejímž ústředním tématem byla eventuální těžba uranu v Brzkově. Pan Lazárek ujišťoval, že i přes současné nulové rezervy na těžbu, likvidaci dolu, sanace hald a odkališť (GEAM Dolní Rožinka je od roku 2009 v útlumu), nebude stát hradit výdaje na budoucí sanaci v Brzkově ze svého rozpočtu, ale má být vytvořen rezervní fond na likvidaci ložiska. Pan Toman toto ilustroval příkladem, že by se z každého kilogramu vytěženého uranu odvedla částka (uvedl 5 Kč), a výsledek by tak pokryl sanace a likvidaci dolu v budoucnu. Objem těžitelných zásob uranu na ložiscích Brzkov a Horní Věžnice je 3 100 tun uranu. Při 5 Kč za kilogram uranu by tedy byl vytvořen fond v hodnotě pouhých 15,5 milionu Kč.

Oficiální stanovisko vlády, zda by byla těžba uranu ekonomicky rentabilní v budoucnosti, by mělo být známo během listopadu 2014. Jisté ale je, že na útlum českého uranového hornictví bylo po roce 1989 vynaloženo už na třicet miliard Kč a odhadované výdaje na další práce přesahují 40 miliard Kč a že jedním z cílů dosud platné surovinové politiky z roku 1999 je: „ukončit těžbu uranu“.

Z diskuze dále vyplývalo, že si zpracovatelé studie otvírky ložiska Brzkov nepřipouštějí ekologické a sociální problémy, jaké by dobývání ložiska způsobilo obyvatelům Brzkova a širokého okolí. Pan Lazárek například tvrdil, že nevěděl nic o ztrátě spodních vod v Brzkově v důsledku pokusného dobývání uranu v roce 1979, proti čemuž se místní ohradili. Starosta Brzkova Aleš Bořil zase protestoval proti představám pana Tomana, že by byla část horníků převedena z Dolní Rožinky do Brzkova, kde by se adaptovali a zaučili případné místní horníky. Podle pana Bořila by byl na obec vyvíjen tlak, aby vystavěla bytový komplex pro cca 100 horníků, což je v rozporu s budoucím územním plánem rozšířit stavební

parcely pro nehornické obyvatelstvo. Ani představa pana Lazárka, že by vlakem po trase Příbryslav - Žďár nad Sázavou - Nové Město na Moravě - Dolní Rožinka jezdila podrcená uranová ruda o zrnitosti asi 5 cm, nezbudila nadšení.

Olga Kališová

Neradostné vyhlídky jaderné energetiky potvrzeny

Na mezinárodním setkání u expertního kulatého stolu nazvaném *"Jaderná energetika ve světě a v zemích Visegrádu"* pořádaném pražskou kanceláří Heinrich-Böll-Stiftung a Callou 30. října v Praze, kde Mycle Schneider představil svou *"Zprávu o stavu jaderného průmyslu ve světě 2014"* a kde zástupci České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska sdíleli své názory na jaderný průmysl ve

svých zemích, potvrdil Mycle Schneider neradostné vyhlídky jaderné energetiky.

Ve zprávě se například dočtete, že ve světě je v provozu 388 jaderných reaktorů s průměrným stářím 28,5 roku. Toto číslo je v rozporu s číslem 437 (zdroj: IAEA PRIS, u kterého je otazník), ale to proto, že na padesát reaktorů (většina v Japonsku) je dlouhodobě mimo provoz.

[Prezentace](#) Mycle Schneidera v angličtině, [fotografie](#) ze setkání, článek Zbyňka Fialy [Jádro a prachy](#) inspirovaný kulatým stolem.

Olga Kališová

Pracoval jako manažer. Nyní Kazuhiko Kobayashi pořádá sbírky pro postižené Fukušimou

To odpoledne si Kazuhiko Kobayashi uklízel v pracovně bytu. Přesně ve 14 hodin a 46 minut se dům na okraji centra Tokia poprvé prudce otřásl. Podlaha v 11. patře bloku se začala hýbat, z polic padaly na zem knihy a talíře. Po prvním velkém záchvěvu následovala série dalších. „Napadlo mě, že je to konec. Skočil jsem do obývacího pokoje, strčil matku do rohu místnosti a zakryl ji svým vlastním tělem. Ačkoliv jsme na drobné otřesy zvyklí, tyhle byly mocné. Pomyslel jsem si, že to je konec. Náš dvanáctipatrový dům se musí každou chvíli zřítit.“ Tak líčí Kobayashi zemětřesení z 11. března 2011, které způsobilo havárii v jaderné elektrárně Fukušima. Zbyla po ní vylištěná dvacetikilometrová zóna.

Bývalému poradci velkých firem, který mnoho let žil v Německu, změnila Fukušima život. Od tragédie se zabývá výhradně kampaní na pomoc obětem katastrofy, pořádá sbírky. Je přesvědčený, že jaderná energetika představuje bezpečnostní i ekonomické riziko. V Německu mu vyšla kniha *Japonský byznys*. Poslední roky žije osmašedesátiletý muž v Tokiu, do vlasti se vrátil v důchodu. Nedávno navštívil Prahu a České Budějovice.

Dlouhou dobu jste žil v Německu.

Do Německa jsem odešel v roce 1968. Dostudovat gymnázium a germanistiku, otec pocházel z německé rodiny, zajímala ho, jako mě, hudba. Chtěl jsem jako mladý poznat tuto zemi osobně. Po studiích jsem dostal brzy nabídku pracovat pro jednu velkou firmu. Celých dvacet devět let jsem byl činný v ekonomice, v Německu jsem založil rodinu. Téma životní prostředí mi ale bylo vždycky blízké.

Jak jste vnímal využívání jaderné energie v průmyslu?

Nebyl důvod se toho obávat. Stejně jako většina obyvatel na této planetě jsem byl příliš pohodlný k tomu, abych se zabýval jejími riziky, neměl jsem prostě potřebu se v tom angažovat.

Jako Japonec jste musel ale mít strach z atomu, který vám v roce 1945 přinesl utrpení.

Běžný člověk ho nemá. Politici a jaderná lobby dokážou přesvědčit Japonce o tom, že jaderná energie je bezpečná. Víte, ani jim to nedá moc práce. Jako národ jsme historicky zvyklí poslušnosti, je to naše mentalita.

V polovině šedesátých let se mi dostala do ruky kniha *Zvony v Nagasaki*. Neznám její název v originálu. Četl jsem ji jako ještě školák a hluboce na mě zapůsobila. Říkal jsem si, to je zkušenost, která Japonsko navždy poznamená.

Pamatuji si na ni. Napsal ji mladý lékař, který zažil zkázu Nagasaki. Dokonce byl ten lékař tak odvážný, že přes zákaz establishmentu dělal sám na vlastní pěst šetření důsledků ozáření. Ale pozdější politika Japonska byla, udělat za vším tlustou čáru. A lidé poslechli.

Kde nastal u vás impuls ke změně myšlení vůči jaderné energii? Způsobila to Fukušima?

Určitě.

Pro nás jako Evropany byla tato havárie šokem. Pokud vynechám Černobyl, japonskou techniku a technologii bereme jako něco špičkového.

Ten samý pocit měli Japonci. Fukušima doplatila na zemětřesení, ale to není pro naši zemi nic neobvyklého. Za rok u nás pocítíme stovky otřesů, už děti ve škole se cvičí, jak reagovat, jak se chránit. Mentalita funguje, že je to něco běžného a že na to musí myslet i konstruktéři a architekti a politici.

Přesto se havárie stala. Změnil se od té doby postoj obyvatel?

Je to stejné. Příklad. Dělal jsem v oblasti rozhovor s jednou místní ženou. Držela malé dítě. Dozimetr ukazoval zvýšené záření. Upozornil jsem jí na to. Pokrčila rameny a odpověděla: Vláda říká, že je to v pořádku a já tomu věřím.

A vláda názor změnila?

Vedou liberální demokrati, kteří vždycky podporovali jaderný program. Jediný, kdo změnil názor, byl jejich ministr. Kritizoval záchranné práce. Stálo ho to post. Prostě zmizel ze scény. Vláda namlouvá lidem, že už je všechno v pořádku a chce opět jaderný program zahájit.

Jak vypadá oblast Fukušimy dnes? Kolik lidí ji muselo opustit a na jak dlouho?

Evakovalo se dvacetikilometrové pásmo. Hodně mladých žen s dětmi odešlo do Tokia. Co se stalo potom? Polovina místních rodin, asi patnáct tisíc se rozpadla. Prostě muži se museli odloučit kvůli práci a rodiny to neunesly. Někteří muži ještě teď pracují ve Fukušimě, zůstali kvůli obživě. Většinou jde o mladé rodiny s malými dětmi, je to další katastrofa. Přesto v oblasti někteří obyvatelé přes zákaz zůstávají, především ti staří. Žijí v primitivních chatrčích. Celá zóna je ve skutečnosti mrtvá, už nikdy nebude jako dřív.

Ví se, kolik lidí následkem havárie zemřelo?

Takové údaje vláda zamlčuje. Ze zkušenosti z Hirošimy a Nagasaki víme, že hodně lidí umíralo ještě dlouho po katastrofě. Rodí se děti se zdravotními problémy, které přímo havárii nezažily.

Říkal jste, že Fukušima vás změnila. Jak se to projevilo?

Na jadernou energii se dívám kriticky. O ekonomickém přínosu jsem pochyboval dříve, ale teď tu máme důkaz. Japonsko ji dočasně odstavilo a žádný problém není. Teď hodně lidí zaměstnává likvidace havárie, úklid celé oblasti. Vláda na to vyčlenila hodně peněz. Jenomže než projdou sítím zprostředkovatelů práce, dostane se jen zbytek na dělníky. Jsou to většinou bezdomovci. Proto pořádám sbírky pro postižené, aby je nerozkradla mafie.

Jste v jižních Čechách, kde stojí elektrárna Temelín. Její rozšíření odsouhlasili krajští zastupitelé. Co jim chcete vzkázat?

Aby nevěřili argumentům jaderné lobby. Jsou to lži. Jak vidíme, nebezpečné jsou. Levné také ne, pokud k tomu započítáme pojištění nebo náklady na likvidaci odpadu.

Ptal se Antonín Pelíšek

Špičky EU promarnily šanci zvýšit energetickou bezpečnost Evropy

Hlavy vlád a států EU – včetně Bohuslava Sobotky – se v Bruselu domluvily na cílech pro evropskou energetiku a ochranu klimatu do roku 2030. Ačkoli se některé členské země snažily dohodu až do poslední chvíle blokovat, EU se podařilo stanovit si tři cíle: snížení emisí skleníkových plynů o minimálně 40 %, zvýšení podílu obnovitelných zdrojů na minimálně 27 % a zvýšení energetické účinnosti o minimálně 27 %. Cíl pro zvýšení energetické účinnosti byl stanoven pouze jako indikativní, a prosadit jeho naplňování tak bude velmi obtížné.

Cíle pro přechod na čistou energii a energetické úspory jsou navíc natolik slabé, že ve skutečnosti klopýtají za přirozeným tempem zvyšování energetické účinnosti i již probíhajícím rozvojem obnovitelných zdrojů. Snížení emisí o 40 % do roku 2030 zdaleka není dostačující pro to, abychom zmírnili dopady katastrofální změny klimatu.

Pro Českou republiku tento výsledek znamená především zpomalení zateplování domů a veřejných budov, které má značný dopad na spotřebu energií, a přitom se těší velkému zájmu lidí. Premiér Sobotka zároveň promarnil šanci zásadně snížit naši závislost na dovozu ropy a plynu ze zemí mimo EU, za něž ročně utratíme přes 200 miliard korun, a přispět tak k energetické bezpečnosti Česka právě v nynější obtížné geopolitické situaci. Cíl pro energetickou účinnost ve výši 40 % měl šanci snížit dovoz plynu do EU až o 40 % ve srovnání se současností. Nyní přijatý cíl však při stejných nákladech sníží evropskou závislost na dovozu plynu o méně než 9 %.

Tisková zpráva Cally, Greenpeace, Hnutí DUHA a Klimatické koalice

Bezpečný provoz mohou železničáři zajistit i bez porušení zákona

Arnika v debatě o stromech okolo železnic rozhodně nepožaduje, aby platil absolutní zákaz kácení v ochranném pásmu dráhy. To by byl velice zjednodušený pohled na věc. Nevládní organizace akceptuje fakt, že na řadě míst je v současné době kácení nevyhnutelné. Není pro ale akceptovatelné, aby v právním státě státní organizace Správa železniční dopravní cesty (SŽDC) okázale ignorovala platné zákony, řídila se jen těmi, které se jí hodí, a odmítala respektovat pravomocná rozhodnutí úřadů.

„Bezpečnost provozu na železnicích je i pro Arniku prioritou, problémem ale je, jak k zajištění bezpečnosti SŽDC. V krajní nouzi, pokud je strom v havarijním stavu a bezprostředně ohrožuje bezpečnost provozu nebo životy lidí, může kácet SŽDC už dnes bez jakýchkoli povolení. Pokud stromy v havarijním stavu nejsou, musí požádat o povolení orgán ochrany přírody. Je na něm, aby při rozhodování zvážil všechny okolnosti, tedy i bezpečnost provozu, a ve stanovené lhůtě rozhodl. Pravomocné rozhodnutí, jak má SŽDC postupovat, padlo v červnu, času pro podání žádostí o kácení i pro rozhodování úřadů bylo dost. Kompletně vykácet stovky metrů čtverečních šípkových keřů nebo stromy stojící 80 metrů od kolejí už podle nás s bezpečností provozu příliš nesouvisí,“ říká vedoucí kampaně Zachraňme stromy Marcela Klemensová z Arniky.

„Jedním z hlavních viníků současného stavu není nikdo jiný než samotná SŽDC. Dlouhodobě se nevěnovala patřičné údržbě, o stromy a keře se nestarala, byť jí to zákon ukládá, a teď volí to nejjednodušší řešení, tedy rozsáhlá kácení. Vyvinut z pochybení ji nemůže ani posudek, který si za asi šedesát tisíc nechala zpracovat soukromou advokátní kanceláří. Místo rozsáhlého kácení a utrácení za právníky by bylo vhodnější jednat podle zákona a s příslušnými úřady hledat taková řešení, která zajistí bezpečnost dopravy a zároveň co nejméně poškodí přírodu,“ dodává mluvčí Arniky Vratislav Vozník.

Nevládní organizace ještě dodává, že pokud mluvčí SŽDC Jakub Ptačinský tvrdil, že kácí zeleň jen výběrově, nemluvil pravdu. Arnika má informace o plošných káceních na řadě míst republiky.

Tisková zpráva Arniky

Podzimní přírodovědné vycházky s Callou

Už sedmou sezónu pořádá Calla přírodovědné vycházky pro veřejnost. Letošní ročník byl rekordní počtem vycházek, kterých se uskutečnilo devět (z toho „Výprava do Ortů“ pro velký zájem dvakrát). Zúčastnilo se jich celkem 412 zájemců o přírodu, přičemž největší zájem byl o květnovou vycházku „Za obojživelníky do Hradců“. Ve fotoblogu se vrátíme ke třem podzimním vycházkám.

Jiří Řehounek

Za netopýry na Vrbenské rybníky

Výprava k Tůním u Špačků

Krmítka v Branišovském lese

Jihočeská ratolest s rekordním množstvím projektů

KRAjská Síť Environmentálních Center (Krasec) a Jihočeský kraj vyhlásily výsledky 4. ročníku soutěže projektů s přínosem pro ochranu životního prostředí „Jihočeská ratolest“.

Do letošního ročníku Jihočeské ratolesti mohli soutěžící přihlašovat své projekty do jedné ze čtyř kategorií. Přihlásilo se jich početně - zatím nejvíce v čtyřleté historii soutěže. Nejen z tohoto důvodu byly ustanoveny dvě hodnotící komise. První z nich hodnotila projekty kategorie A) obce, B) školy a C) neziskové subjekty, druhá porota bodovala bakalářské a magisterské práce v rámci kategorie D.

Mezi obcemi, svazy obcí a mikroregiony zvítězilo město Tábor s originálním odpadovým projektem „Podpora třídění odpadů v Táboře“, které v rámci environmentální osvěty dětí i široké veřejnosti připravilo naučnou recyklační stezku odpadů a rozšířenou verzi pexesa, tj. pexetrio.

Vítězství v kategorii Školy všech stupňů získalo Gymnázium, SOŠ ekonomická a SOU Kaplice s projektem „BINec“, který se věnoval také odpadům - tentokrát však zapojení Kapličanů do celosvětové úklidové kampaně „Uklidme svět“, fotosoutěži – „Vyfoť binec“ a nastudování divadelního představení „Skládka zakázána“.

Na prvním místě mezi neziskovými subjekty se umístila občanská iniciativa Jirků & Jirků s praktickým projektem „Příroda do města: zvýšení biologické a osvětové hodnoty areálu Biologického centra AVČR v Českých Budějovicích“, mezi jehož naplněné cíle patří také vytvoření několika jezírek, která hned v následující sezóně osídlilo několik druhů obojživelníků včetně čolka velkého.

V rámci čtvrté kategorie vymezené pro bakalářské a magisterské práce byl za svou bakalářskou práci prvním místem oceněn student Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity Filip Tichánek. Věnuje se v ní společenstvům vázek v odvodňovacích kanálech Radovesické výsypky včetně doporučení pro ochrannářskou praxi.

„Velkým úspěchem organizace letošního ročníku Jihočeské ratolesti je pozornost, kterou se nám podařilo vzbudit u vysokoškolských studentů. Intenzivní propagace soutěže na Jihočeské univerzitě ve spolupráci s Útvarem vnějších vztahů a komunikace JU a dalšími splnila svůj účel. Do soutěže se přihlásilo mnohonásobně více studentů než loni“, rozebírá tento ročník soutěže její organizátorka a tajemnice spolku Krasec, Simona Šafarčíková.

Vítězové i předkladatelé projektů umístěných na druhých a třetích místech jednotlivých kategorií převzali ceny z rukou předsedy spolku Krasec Petra Kurze, prorektora JU pro vědu a výzkum prof. RNDr. Tomáše Polívky, Ph.D. a vedoucího kanceláře ředitele Krajské úřadu Mgr. Aleše Mika. Jednalo se o finanční odměny ve výši 7000, 5000, nebo 3000 Kč, certifikát, odborné publikace a pestrý balíček regionálních výrobků.

„V některých kategoriích bylo umístění velmi těsné - zejména ve školní kategorii, kde se porota nakonec jednohlasně shodla ocenit jeden projekt navíc“, říká organizátorka soutěže. „Jednalo se o jednoduchý a současně velmi nápaditý projekt ZŠ a MŠ Vyšší Brod, v rámci něhož žáci sledovali vývoj motýlů od vajíček po dospělé v přímém přenosu přímo ve třídě“, dodává.

Slavnostním vyhlášením výsledků Jihočeské ratolesti byly zahájeny Jihočeské dny s Krascem 2014.

Tisková zpráva Krasce, o.s.

[Přehled oceněných projektů a vysokoškolských prací.](#)

Poselství šatiček šíleně smutné princezny

Dnes jsem zjistil, že naše tříletá dcera snědla šatičky šíleně smutné princezny. No ne, fakt – podle jídelního lístku ve školce, kam chodí, se k polednímu nejprve sytila „polévkou dědy Mráze“, po níž následovaly jako hlavní chod „šatičky“, které zapíjela „mlékem“. Zítra je v menu „omáčka Ferdy Mravence“ a pozítří „specialita Boba a Bobka“. Samozřejmě je mi jasné, že dá menší práci napchat do tříletých žaloudečků třeba „tajemství Brouka Pytlíka“ než „rybí měchýř plněný vepřovými výhřezky s dušenou kapustou“, ale i tak jsem přemýšlel o tom, nakolik tu jde o rozvoj dětské fantazie a nakolik už o úskok kuchařek. Nakonec jsem dospěl k názoru, že ze všeho nejvíc jde o přípravu dětí na reálný život. I dospělý člověk totiž při setkání se „soufflé à la aurore au bonsoir du merci beaucoup“ začne používat ty kusy mozku, v nichž se mu schovává představivost. A to nemluvím o tom, jaké části mozku musí zapojovat, když ho do očí praští „prsa paní nadlesní“, „horká láska“ nebo „rychtářova klobása“. Nejvíc fantazie ovšem člověk spotřebuje, aby si spojil „šťavnaté grilovací párečky“ s válcovitě vytvarovaným emulgátorem, spojujícím molekuly dehtu s drcenými kravskými paznehty a sádrou.

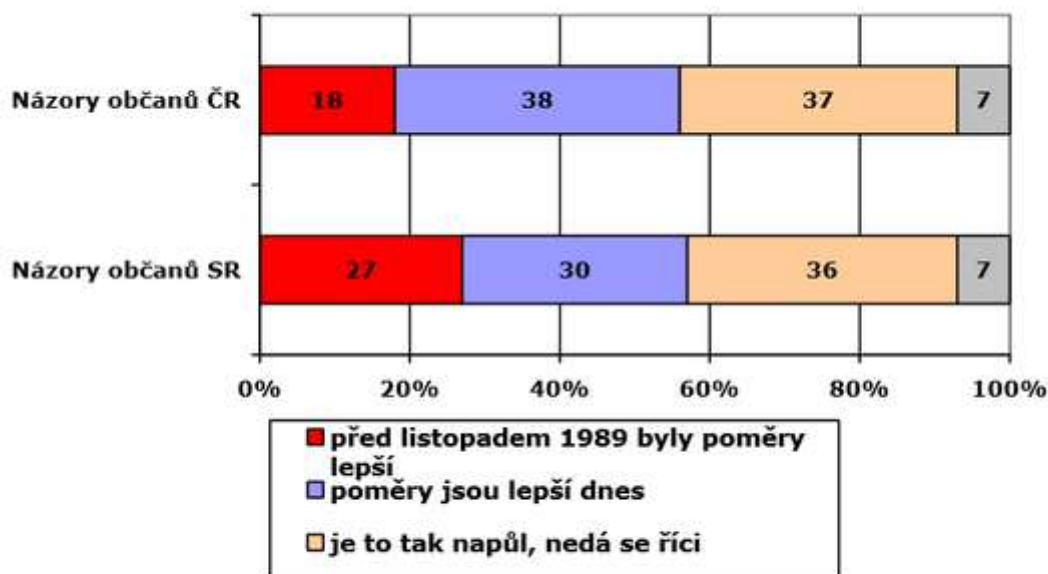
Rozvoj lidské představivosti samozřejmě není vázán jen na jídlo. Nedávno jsem se kupříkladu snažil sledovat film „Chtivé školačky 7“. Očekával jsem, že půjde přesně o ten druh filmu, na který už vůbec žádnou fantazii nepotřebujete, ale ukázalo se, že do rolí odvážných školaček obsadil režisér značně opotřebované pětáctřicetileté pracovnice, které školní docházku simulovaly pomocí culíků a neustálou přítomností lízátek v ústních otvorech. Film jsem vyděšeně vypnul ve chvíli, kdy se dámy začaly svlékat. Dodnes netuším, jak to se školačkami dopadlo. Pro jistotu jsem se ani nesnažil zapojovat fantazii.

Tu si šetřím na luštění politických prohlášení a nabubřelých blábolů z předvolebních billboardů. Z minulosti už vím, že „Plníme své sliby“ znamená „Rozkrademe zemi“ a že „Máme pro vás řešení“ je synonymem pro „Více herna barů v centru města“. Taky slogan „Šumava pro lidi“ jsem záhy rozluštil jako „Rys je zlá šelma a potřebuje zastřelit. Nejlepší výhled na přírodu je z nového parkoviště, zaplaceného z prodeje dřeva, které stálo na jeho místě. Pryč s ekology!“. Napříč politickým spektrem oblíbený slogan „Potlačíme korupci“ jsem zase bryskně přeložil jako „Potlačíme korupci konkurenčních stran, protože narušuje naše vlastní prima kšeftičky“, případně rovnou jako „Protlačíme korupci“.

Momentálně trénuju abstraktní myšlení na filosofických postulátech typu „Pro město, kde chceme žít“, „Společně za lepší budoucnost“, „Chci to, co vy“, „Ano, bude líp“ a „Vaši důvěru nezklameme“. Mám ale obavy, že k jejich rozklíčování nemám dostatek fantazie. Možná, že až do konce života nepřijdu na to, co znamená třeba „Vaši důvěru nezklameme“. Chovám však naději, že moje dcera to jednou pochopí. Zatím se o důvěře v to, co říkají dospělí, dozvídá ve školce z jídelního lístku – když jí k obědu slíbí šatičky šíleně smutné princezny, dostane na talíř guláš a kolínka.

Jan Flaška
ano, nějak bude

Celkové zhodnocení poměrů před listopadem a dnes.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 1. – 8. 10. 2014, 1004 respondentů starších 18 let, osobní rozhovor; IVO/FOCUS, 7. – 14. 10. 2014, 1031 respondentů starších 18 let, osobní rozhovor;

POZVÁNKY NA AKCE

Calla a Hnutí DUHA České Budějovice

Vás srdečně zvou na besedu z cyklu Zelených čtvrteků

„České Budějovice a velká voda“

s Mgr. Tomášem Malinou

členem sdružení Calla a publicistou v oboru regionální historie

Jak se měnil tok Vltavy a Malše na území dnešních Českých Budějovic? Co tu přinášely a braly povodně? Jak se minulá generace obyvatel města vyrovnávaly s velkou vodou?

**Ve čtvrtek 20. listopadu 2014 od 18:00 hodin
v galerii Měsíc ve dne, Nová ul. 3, České Budějovice.**

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, http://www.calla.cz

Hnutí DUHA České Budějovice, Dlouhá 134, Kaplice, tel: 380 311 459
ceskebudejovice@hnutiduha.cz, http://www.hnutiduha.cz

Fórum ochrany přírody pořádá webinář – on line seminář

V klidu domova či práce diskutujte s odborníky.

Ať plavou, kam se jim zlíbí

Přednášející: Petr Birklen

Moderátor: Jan Dušek

Kdy: pondělí 1. prosince 2014 v 17:00

Kde: kdekoliv je internetové připojení

Pokud máte zájem se zúčastnit, přihlaste se na forumochranyprirody@email.cz.

Zpravodaj **Ďáblík** pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Uzávěrka dalšího čísla je do 10. prosince 2014. Články posílejte na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Nechcete-li dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás okamžitě vyřadíme z adresáře. Chcete-li se přihlásit k jeho pravidelnému odběru, pište na calla@calla.cz.

Všechna starší čísla občasníku **Ďáblík** najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!